

Beszélő-buli, avagy Mickey Mouse anthraxszal

*„Az elmúlt húsz évben,
ebben a beszélőnyi
időben, sokan voltak
a demokratikus ellenzék
ellen, akik most
mellettük vannak,
és sokan voltak köztük,
akik most
ellenük vannak.”*

Beszélőre mentem. Jó hosszúra. Déltől éjjelig. A Zrínyi (egykori) nyomdában tartották. A húsz éve alapított folyóirat, a Beszélő rendezte szülinapi hepeningjét. A szedőgépektől megfosztott nagyteremben körbe-körbe készült a Panno-Ráma. Húsz év, húsz festő azt fest, ami eszébe jut, ami emblematis. Kora délután még üres felület, majd elkészült Nyári István – ő tervezte a legelső számizdat Beszélő címlapját – alkotása: Mickey Mouse anthraxszal. A legnagyobb név, persze Szentjóbgy Tamásé. A magyar avantgárd atyjának alkotásán leginkább a szöveg elgondolkodtató: Aki ellenünk van, az velünk van.

Hát igen. Az elmúlt húsz évben, ebben a beszélőnyi időben, sokan voltak a demokratikus ellenzék ellen, akik most mellettük vannak, és sokan voltak köztük, akik most ellenük vannak. Utóbbin el kéne gondolkodni, mondja néhány órával későbbi felszólalásában Kőszeg Ferenc. Milyen nyo-

morúságosan hideg ez az evakuált nyomda. A korszak minden lepatantsága benne, megfejelve a korszak nagy vívmányával, a kölcsönözhető mobil vécékkel. Toj-Toj.

Készülnek a képek, dolgozik Mohácsi András, Pélyi Barna Gábor. Szécsi Margitnál még csak az első motívumokat látom. A performancer, író, festő Kozma Gyuri fehér selyem köpenyben, a turbánt már nem tekerte fel, nehogy azt gondolják, hogy Oszama bin Laden. Vasutasapját visel, korabeli, most tiltott szimbólummal. A kréta nyomán egy Rajk-portré kerekedik. „Én a nyolcvanhármas évet választottam, mondja, akkoriban zárták be a Rajk-butikot. S mikor erről beszéltünk a szervezőkkel, épp beállított Rajk Laci, hát gyorsan lerajzoltam. Közben végig zene: gépen, majd élőben Sziámiék, a Balaton, underground a nyolcvanas évek stílusában. Büfé, szintén szabad. Mármint áras.

Arra gondolkodok, ha Feszty Árpád olyan gyorsan dolgozott volna, mint ezek, nem kellett volna apósának, Jókainak Mórának olyan hosszú időn át szponzorálnia. Azt is megtudom, Kiss Ilonától, aki – mint jelenlegi főszerkesztő – a háziasszony, hogy a tárlat látható lesz a Centrális Galériában. S utóbb talán véglegesen befogadja egy kiállítóhely.

Tudják, merik, teszik. Éppen parlamenti interpellációs verseny. Pogány Judit, Vallai Péter. A házelnököt Révész Sándor adja, remekül. A közönség hangos nevetéssel hevíti magát. Még mindig rém hideg van. Az a jó eb-

Gasner János, Bárdos Deák Ágnes, Müller Péter Sziámi – színpadon a Kontroll Csoport

Fotó: Szigetváry Zsolt

ben az estében, mondja nekem a politológus Kende Péter, hogy itt még nem vették ki a humor. Úgy tűnik a neveltségesség nem öl. Ha azt tenné, már tele lennének a temetők.

Aztán némileg komolyra fordul a dolog, a folyóirat egykori alapítói, szerkesztői, szerzői szólnak, itt van rövid időre a volt közársasági elnök is. Nekem a Beszélő a fiatalokomat idézi. Ket-

tős rácson keresztül kimondatlan szavakkal, kimondhatatlan szavakkal. „A nyolcvanas években még álmodtunk valamit a jövőről. Azt álmodtuk, hogy Magyarországon lebontjuk a gyűlölet falát. Nem sikerült. A mostani fiatalokra vár, hogy ezt megtegyék.” – mondja Göncz Árpád. Beszélőt csinálni nem foglalkozás volt, hanem életforma, mondja Kis János, jó mulatság férfimunka, így

Konrád. Nem elfogadni a felkínált alternatívákat, hanem újabakon gondolkodni, most is – ezt Eörsi István nyomatékosítja. A Beszélő köre ápolta talán legjobban 1956 emlékét, ám ahogy Kis János fogalmazott: forradalomvárás nélkül voltunk hűségesekek a forradalomhoz. Mondatok, fél-szavak az ünnepi megemlékezésekből, melyet a főpolgármester gyűjtő hangulatú szövege köve-

tett. Demszky Gábor amúgy mint kameraman tevékenykedett, végig rögzítette az eseményt. Hogy ez a hősi múlt folyománya, beépült reflex vagy a mai médiaállapotok következménye? Ő leginkább erre utalt. A hősi múltra meg a húszgyertyás tortán állomásozó marcipán nyomdai henger. Lehet mondani: mily édes a múlt!

V. Bálint Éva